

Voorlichting & Educatie Nationaal Park **SCHIERMONNIKOOG**

Jaarverslag 2008

Colofon

Voorlichting & Educatie Nationaal Park Schiermonnikoog
Postbus 54
9166 ZP Schiermonnikoog

Samenstelling: Jaap Jepma en Thijs de Boer
Opmaak: Phlot, Jornt van Dijk

Maart 2009.

Vooraf

Voor u ligt het jaarverslag Voorlichting & Educatie Nationaal Park Schiermonnikoog over 2008. We kijken met elkaar met tevredenheid terug op een druk seizoen. Opnieuw namen heel veel mensen aan een zeer gevarieerd activiteitenaanbod deel. Zowel badgasten als inwoners van de eigen gemeente, scholieren van ver en dichtbij, reageerden enthousiast op de veelheid aan activiteiten van V&E en de vele samenwerkingspartners.

De werkzaamheden zijn grotendeels conform het jaarplan uitgevoerd. Grotendeels, omdat het werk in het Nationaal Park continu aan dynamiek en dus actualiteit onderhevig is. Alle wensen, belangen, ideeën en opgaven die er zijn hebben geleid tot een intensief jaarplan. Het aantal deelnemers aan activiteiten blijft nog steeds licht groeien, het draagvlak voor V&E is sterk en de toonzetting van evaluaties die we houden is vol perspectief.

De Commissie V&E is een belangrijke drager op het eiland voor de inzet op voorlichting en educatie. De commissie bestaat uit een actieve en betrokken groep mensen, die meedenkt over en meewerkt aan de kwaliteit van het aanbod en het draagvlak voor de inzet. De brede vertegenwoordiging van eilanders in de commissie borgt de herkenbaarheid van ons werk. We hopen de commissie in 2009 nog te kunnen versterken met vertegenwoordigers van de VVV en de landbouw, zodat nagenoeg alle maatschappelijke sectoren vertegenwoordigd zijn.

De belangrijkste doelgroepen waarvoor V&E werkt zijn:

Recreanten (verblijfstoerisme en dagrecreatie)

Onderwijs (eilander scholen én scholen van de wal)

Bevolking (zowel voor deelname aan activiteiten als voor inspraak en draagvlak voor beheer en ontwikkeling).

Het jaarverslag dat nu voor u ligt geeft op hoofdlijnen een indruk van het drukke jaar dat 2008 is geweest. Ongetwijfeld zijn we niet volledig, maar het totaalbeeld in dit verslag geeft subsidiegevers, samenwerkingspartners en deelnemers in ons netwerk een goede indruk van de hoeveelheid werk die door alle betrokkenen wordt verzet. Vorig jaar, maar ook in het nieuwe seizoen dat straks weer losbarst.

V&E Schiermonnikoog,
Februari 2009

Thijs de Boer
Jaap Jepma

Inhoudsopgave

Vooraf

Het kader: Meerjarenplan 2006 – 2010

Facts and Figures

Recreanten

Onderwijs

Bevolking

Evaluaties

Algemene Werkzaamheden

Ureninzet

Het kader: meerjarenplan 2006 – 2010

De werkzaamheden die de coördinator en medewerker V&E uitvoeren worden voor een langere tijd als programma gepland. De uitvoering van het werk in 2008 had daarom de basis in het Meerjarenplan 2006 – 2010. Op basis van dat programma wordt ieder jaar een jaarplan uitgewerkt. De opzet en uitwerking zijn ieder jaar grotendeels gelijk, aanpassing en nuancering gebeurt door in overleg met de doelgroepen te kiezen voor een invulling op maat.

De kerndoelen van het meerjarenplan 2006 – 2010 stonden ook in 2008 onverminderd centraal:

- *De doelgroepen beleven de belangrijkste waarden van het Nationaal Park Schiermonnikoog: rust, ruimte, afwisseling en massaliteit van natuur en landschapswaarden;*
- *De doelgroepen krijgen kennis en inzicht in de belangrijkste grotere concepten: onderlinge verbanden, verandering, afweging van belangen en het belang van het NP Schiermonnikoog in relatie tot het internationale netwerk van Nationale Parken;*
- *De afstand tussen mens en natuur is zo klein mogelijk. De natuur is bereikbaar, toegankelijk en er zijn leuke en uitdagende natuuractiviteiten te doen;*
- *De doelgroepen worden goed op de hoogte gehouden van actualiteiten;*
- *De doelgroepen zijn op de hoogte van de in het Nationaal Park geldende gedragsregels.*

Feitelijk gelden deze kerndoelen als uitgangspunten en randvoorwaarden van alle activiteiten die binnen de grenzen van het Nationaal Park Schiermonnikoog worden georganiseerd. Vanuit V&E is daar in 2008 met heel diverse partners enthousiast uitvoering gegeven.

Facts and Figures

In 2008 hebben activiteiten van heel veel initiatiefnemers mensen op de been gebracht om deel te nemen aan actieve buitenactiviteiten. V&E heeft daarin vooral een stimulerende en coördinerende rol en draagt bij aan het realiseren van bekendheid van het aanbod. Om een indruk te krijgen van de omvang van activiteiten (excursies, schoolbezoek en veldwerk) in 2008 is hieronder een beknopt overzicht opgenomen.

Het Bezoekerscentrum Schiermonnikoog noteerde in 2008 ongeveer 50.000 bezoekers

De website van het Nationaal park Schiermonnikoog werd door bijna 17.000 mensen bezocht.

Op verzoek van velen hebben we dit jaar dat overzicht voor het eerst gekoppeld aan inzicht in de cijfers over voorgaande jaren.

		2005	2006	2007	2008	2008
		totaal	totaal	totaal	totaal	per exc.
individueel BC	wad	109	142	267	276	19
	jutterstocht	173	237	355	347	17
	strand/duin(>2007:planten)	21	24	60	66	10
	vogels	10	29	105	109	9
	wow	16	17	333	55	19
	alg. fietstocht	62	64	76	52	9
	zwerfvuil	0	0	25	15	15
	dorp	0	0	35	0	0
	paddestoelen	70	0	80	9	9
	totaal	461	513	1336	929	14
schoolgroepen BC	wad	2085	2758	2340	2162	24
	jutterstocht	1460	1527	1612	1693	22
	strand/duin	1314	906	734	657	26
	vogeltrackers			222	452	21
	totaal	4859	5191	4908	4964	23
overige groepen BC	vogels	30	83	10	49	17
	wow	390	232	405	303	16
	alg. fietstocht	716	850	482	851	19
	zwerfvuil	0	0	25	18	18
	wad	143	366	484	388	18
	jutterstocht	441	289	354	400	20
	totaal	1720	1820	1760	2009	18
schoolgroepen NM	broedvogels	541	660	495	987	25
	kwelder	57	0	40	43	15
	totaal	598	660	535	1030	24

		2005	2006	2007	2008	2008
		totaal	totaal	totaal	totaal	per exc.
individueel NM	broedvogels	140	145	50	50	13
	kwelder	0	0	0	0	0
	ontdek schier'oog	0	0	0	0	0
	eendenkooi	150	159	60	117	9
	kapenglop	0	0	0	0	0
	vogelringstation	122	110	128	120	10
	bijenstal	0	0	0	0	0
	totaal	412	414	238	287	10
VC	wad	438	434	203	545	16
	Watt	86	55	54	91	12
	kinderwad	0	0	16	0	0
	vogel	100	64	68	112	7
	strand	27	2	10	191	13
	duin	30	14	11	22	11
	kruiden	86	27	16	20	4
	kwelder	16	0	5	8	4
	kleur in de natuur	18	6	5	2	2
	avondwandeling	56	57	25	52	11
	kleine beestjes	16	28	34	70	12
	wandeling om de west	34	4	11	14	5
	oosterkwelder	6	0	0	3	3
	aardewandeling	59	23	13	44	15
	avondtuur	85	55	3	47	10
	sluiptocht	47	29	0	34	12
	bunker	0	6	0	0	0
	dorp	0	0	0	25	9
	totaal	1104	804	474	1280	12
BC	individueel	461	513	1336	929	14
BC	schoolgroepen	4859	5191	4908	4964	23
BC	overige groepen	1720	1820	1760	2009	18
BC	totaal	7040	7524	8004	7902	21
NM	individueel	412	414	238	287	10
NM	schoolgroepen	598	660	535	1030	24
NM	totaal	1010	1074	773	1317	21
VC	totaal	1104	804	474	1280	12
Excursies	totaal	9144	9402	9251	10379	19

		2005	2006	2007	2008	2008
		totaal	totaal	totaal	totaal	per exc.
BC	schoolbezoek	3342	3447	3102	3162	31
BC	veldwerk strand	84	66	12	0	0
BC	veldwerk duinen	13	0	12	0	0
BC	veldwerk kornet	182	152	100	130	22
BC	veldwerk wad	182	364	319	543	24
BC	zwerfvuil	116	80	0	0	0
BC	veldwerk totaal	577	662	443	673	24

In totaal deden ruim 10.000 personen mee aan excursies, werden ruim 3000 leerlingen van scholen bereikt en deden bijna 700 personen mee aan veldwerkactiviteiten.

Vrijwilligerscollectief

Tot ieders tevredenheid laat de enthousiaste betrokkenheid van het Vrijwilligerscollectief een enorm rendement zien ten opzichte van de dalende trend in eerdere jaren. Doordat deze groep betrokkenen in de drukke zomermaanden bijna 1300 excursiegangers mee op pad konden nemen, waren we in staat om maximale service te bieden aan belangstellende badgasten. In het najaar organiseerde de Commissie V&E een nascholingsdag voor de gidsen, waaronder door ongeveer 20 leden van het vrijwilligerscollectief werd deelgenomen. De dag leverde veel rendement en enthousiasme om vergelijkbare activiteiten vaker te organiseren. Thema's voor die nascholing zijn beheer (actualiteit!) van Natuurmonumenten, storyline approach trainen, inhoudelijke thema's (bijvoorbeeld insecten),

mee met de excursieleiders om van elkaar te leren, uitwisseling en kennismaking door ontmoeting, (cultuur) historie.

Recreanten

De doelgroep recreanten is belangrijk voor het Nationaal Park. Schiermonnikoog wordt jaarlijks door enkele honderdduizenden dagjesmensen en verblijfsrecreanten bezocht. Een groot deel van hen komt niet enkel als badgast, maar bezoekt het eiland vooral vanwege het natuurschoon en de bijzondere landschappen.

Voorlichting via bestaande media

Door V&E is actief gepubliceerd in alle eilander uitgaven om zoveel mogelijk publieksgroepen te bereiken. De Lytje Pole, Eilander Paadwijzer en de VVV-gids waren de voornaamste media. Deze uitgaven bereiken in elk geval het grootste deel van de groep verblijfsrecreanten met het aanbod van activiteiten en natuurinformatie.

In 2008 is het initiatief Schiermonnikoog TV gelanceerd, als nieuw medium voor inwoners en gasten. De Commissie V&E heeft hier op proef in geparticipeerd in samenwerking met Natuurmonumenten. In het hoogseizoen is wekelijks betaalde kopij aangeleverd. De proef met Schiermonnikoog TV zetten we met Natuurmonumenten in 2009 voort.

Internet

De website van het Nationaal Park wordt jaarlijks veel bezocht. Voor een groot deel betreft het gasten die op zoek zijn naar gevarieerde informatie over het eiland. V&E heeft ook in 2008 volop geïnvesteerd in de website met actuele informatie over het excursieaanbod en de andere activiteiten, bijzondere natuurinformatie en actuele gegevens over het Nationaal Park. In 2008 voerden we ook een discussie over actualisatie van de website, in samenhang met landelijke ontwikkelingen. We bereidden een actie voor om eilander ondernemingen te interesseren voor sponsoring van de site. Deze acties worden in 2009 uitgevoerd.

Folders en natuurroutes

Actuele en ondubbelzinnige informatie is belangrijk om de doelgroepen eenduidig te informeren over de voorzieningen en het activiteitenaanbod in het Nationaal Park Schiermonnikoog. De volgende folders zijn in 2008 in herdruk verschenen:

- Folder: *Excursies in het Nationaal Park Schiermonnikoog (5000 exx)*
- Folder: *Natuurlijk Schiermonnikoog (5000 exx)*
- Folder: *Hoogwatervluchtplaatsen (5000 exx)*
- Folder: *Fietsroute om de Oost (5000 exx)*
- Sticker: *Nationaal Park Schiermonnikoog (5000 exx)*
- Folder: *Het strand (10000 exx)*

Expositie bezoekerscentrum

In het kader van de voortgang rond het Bezoekerscentrum Nieuwe Stijl is regelmatig afstemming geweest met de initiatiefnemers. Vanuit V&E is een uitgewerkt voorstel aan de Stichting De Promenade aangeleverd over de positie die de Commissie V&E ziet voor de plek van het Nationaal Park in het nieuwe bezoekerscentrum. Plannen voor het nieuwe bezoekerscentrum zijn in de loop van 2008 aangescherpt, naar verwachting zal in 2009 worden begonnen met de realisatie.

Gezinnen met kinderen: natuurtheater

In het hoogseizoen heeft V&E drie theatervoorstellingen georganiseerd bij de Berkenplas. Het aanbod van natuurtheater werd dit seizoen door teleurstellend weinig mensen bezocht. De commissie V&E heeft voor het jaarplan 2009 besloten om de theatervoorstellingen wel opnieuw te programmeren, maar ze nadrukkelijk te koppelen aan een thematisch excursieaanbod. We verwachten dat daarmee het bezoekersaantal weer zal toenemen.

Gezinnen met kinderen: vakantieboek

In 2008 is het kindervakantieboek gedrukt in een eerste oplage van 1000 stuks. Het boek wordt verkocht via de VVV, het bezoekerscentrum en de plaatselijke boekhandel. Dit was het eerste jaar dat voor de wederverkoop van producten werd samengewerkt met lokale ondernemers. Omdat de actie goed is bevallen wordt de werkwijze in 2009 voortgezet. Doorzetten van die activiteit geeft ook een beter zicht op het mogelijke rendement dat de samenwerking geeft (een deel van de opbrengst uit verkopen komt terug naar het budget van de Commissie V&E en is dus beschikbaar voor productontwikkeling).

Vogelkijkvoorziening en Webcam

De vogelkijkvoorziening aan de Westerplas is in 2008 feestelijk geopend. De kijkvoorziening is zeer succesvol en trekt veel bezoekers. V&E werkte mee aan de voorlichting en informatievoorziening rond dit project. De hoeveelheid financiën die nodig waren om het project te realiseren had meer aandacht nodig, zodat vertraging optrad. Het resultaat is echter indrukwekkend. De realisatie en opening van de voorziening stonden in het teken van 'de mooiste plek van Nederland'.

Onderwijs

Het aanbod van excursies en veldwerk was in 2008 onverminderd groot. Met name de maanden mei en juni zijn druk geweest. Uit het overzicht dat onder 'facts en figures' is gegeven blijkt wel dat zeer velen hebben deelgenomen aan activiteiten. De grote hoeveelheid werk had overigens slechts geringe financiële consequenties, omdat er aan de productie van middelen weinig geld is besteed.

Trekvogelproject

Bijzonder vermeldenswaard is het trekvogelproject waarbij V&E betrokken is. Aan dat programma is door ongeveer 12 scholen van de wal deelgenomen. De realisatie en uitvoering gebeurde door het Bezoekerscentrum.

Earth Education

In 2008 is uitvoering gegeven aan het uitgestelde Earth Education-programma met de eilander scholen. Zowel bij de aanbieders van de activiteit als bij de scholen waren er belemmeringen om het programma eerder te realiseren. De uitvoering in het voorjaar 2008 gebeurde in samenwerking tussen het Vrijwilligerscollectief en Natuurmonumenten.

Bevolking

Dorpsbode

Door V&E is elke maand in de Dorpsbode (die tweewekelijks verschijnt) een stukje verschenen vanuit het Nationaal Park. De items varieerden van beleidszaken met betrekking tot het beheer, tot informatie over actuele projecten en natuurwaarnemingen.

Inspraakavonden

Voorafgaand aan de vergaderingen van het Overlegorgaan Nationaal Park zijn in 2008 inspraakavonden voor de bevolking georganiseerd. Deze avonden werden steeds door zo'n 35 mensen bezocht. Soms waren de inspraakavonden gekoppeld aan een thema, zoals bijvoorbeeld het Dynamisch Kustbeheer.

Lezingen

In samenwerking met eilander organisaties organiseert V&E door het jaar heen ook lezingen voor belangstellenden. Deze avonden worden grotendeels bezocht door de eilander bevolking, ongeveer 40 deelnemers per keer. IN 2008 zijn twee lezingen gehouden.

Evaluaties

De Commissie Voorlichting en Educatie hecht er veel belang aan dat de werkzaamheden die worden uitgevoerd kwaliteit hebben en dat die kwaliteit ook door de doelgroepen wordt ervaren. Daarom voeren we periodiek evaluaties uit om te kunnen beoordelen of we de goede dingen doen én of we die op een goede manier doen.

In 2008 zijn geen evaluaties uitgevoerd. Wel is gecheckt of het activiteitenaanbod van V&E op Schiermonnikoog voldoet aan de maatstaven van het Handboek Kwaliteitszorg, dat binnen het IVN voor educatie in de Nationale Parken is samengesteld. Schiermonnikoog voldoet grotendeels aan alle eisen en inhoudelijke aandachtspunten die daarin worden genoemd.

Algemene werkzaamheden

De coördinator V&E voert gedurende het jaar een cluster van activiteiten uit dat meer in het algemeen bijdraagt aan de kwaliteit en ontwikkeling van Voorlichting & Educatie in het Nationaal Park Schiermonnikoog. Aan dit cluster van activiteiten is in 2008 conform het werkplan uitvoering gegeven aan de volgende activiteiten.

Deelname toekomstvisie bezoekerscentrum

De plannen voor het Bezoekerscentrum Nieuwe Stijl zijn door de Stichting Promenade ingediend voor een bijdrage uit het Waddenfonds, om de financiering rond te krijgen. In 2008 vond met enige regelmaat afstemming en overleg met de initiatiefnemers van de Stichting Promenade plaats, om de positie van Voorlichting & Educatie in de plannen te borgen. Die afstemming vond plaats in gezamenlijkheid met andere belanghebbenden op het eiland. De verwachting is dat de plannen in 2009 richting de uitvoeringsfase gaan.

Commissie Voorlichting & Educatie

De Commissie Voorlichting & Educatie kwam in 2008 conform de planning vier maal bij elkaar. De coördinator V&E is secretaris voor de commissie en draagt zorg voor voorbereiding van de vergaderingen en de vergaderstukken, de verslaglegging en het onderhouden van de tussentijdse contacten. De commissie leverde in 2008 opnieuw een waardevolle bijdrage in het voorbereiden en afstemmen van activiteiten, het versterken van draagvlak en kwaliteit onder de doelstellingen van het werk en de samenstelling van een nieuw jaarplan voor 2009.

Werkgroep Beheer

De coördinator V&E heeft in de werkgroep beheer geen formele rol, maar volgt de vergaderingen van deze werkgroep om goed geïnformeerd te zijn over het beheer en actuele ontwikkelingen daarin. De coördinator heeft de werkgroep tijdens enkele vergaderingen geadviseerd met betrekking tot activiteiten op het gebied van voorlichting en educatie, voornamelijk door de start in 2008 van het proces om een nieuw BIP+ te realiseren (combinatie BIP en Natura 2000 beheerplan). Rondom het BIP wordt ook in 2009 veel activiteit verwacht.

Parkenoverleg

Om binnen het netwerk van Nationale Parken volwaardig als partner te functioneren, neemt de coördinator deel in een landelijk parkenoverleg. In 2008 konden de vergaderingen van het parkenoverleg niet worden bijgewoond: de tijdelijke coördinator heeft de prioriteit gelegd bij werkzaamheden ten behoeve van V&E Schiermonnikoog en niet op landelijke ontwikkelingen. Wel vond met regelmaat afstemming per telefoon en email plaats met de programmaleider van het IVN over de afstemming tussen de parken en met de secretaris van het Overlegorgaan.

Jaarplan en jaarverslag

Conform de voornemens en de verplichtingen daartoe heeft de coördinator V&E in het eerste half jaar van 2008 een jaarverslag over 2007 opgeleverd en is in afstemming met de Commissie V&E (en het werkveld) in november een jaarplan voor 2009 gerealiseerd.

Informatie, advies en doorverwijzing

De coördinator V&E is voor veel doelgroepen een direct aanspreekpunt om informatie in te winnen, bij te dragen aan projectontwikkeling of te adviseren over activiteiten. Voor een belangrijk deel vinden die acties plaats binnen de geplande activiteiten, maar er zijn ook veel actuele ontwikkelingen en adhoc zaken die spelen. Ook in 2008 is om die reden veel tijd geïnvesteerd om informatiezoekers te bedienen en waar nodig door te verwijzen.

Rondje Kunst in de Polder

Heel specifiek heeft de Coördinator V&E in 2008 bijgedragen aan de idee-uitwerking, projectontwikkeling en het verwerven van subsidies voor het project 'Rondje Kunst in de Polder' van de Stichting Waddenwerk. Het project nodigt jonge kunstenaars uit om gekoppeld aan het thema duurzaamheid kunstprojecten te realiseren in de polder, op de erven van deelnemende landbouwbedrijven. Alle boeren op het eiland participeren in het project, dat toeristen en inwoners in staat stelt om op een bijzondere manier kennis te maken met natuur, landschap en bedrijvigheid in de polder. Het project is in 2008 succesvol gestart en krijgt een vervolg in 2009.

Ureninzet

Voor de uitvoering van het jaarplan 2008 waren 638 uren beschikbaar voor de functie van coördinator en 710 voor de functie van educatief medewerker. De ureninzet van de educatief medewerker heeft volledig conform geplande inzet plaatsgevonden.

De ureninzet van de coördinator V&E wijkt in geringe mate af van de voorgenomen inzet. Dat is het gevolg van de personele capaciteit, door de tijdelijke invulling van het coördinatorschap. Overigens zijn ondanks de geringe afwijking nagenoeg alle activiteiten volledig conform het werkplan uitgevoerd. Dit was mogelijk door de enorme inzet van de medewerker V&E, de goede samenwerking met Natuurmonumenten en Vrijwilligerscollectief en de sterke betrokkenheid van de Commissie V&E.